

Obraćanje dr Balinta Pastora, predsednika Skupštine grada Subotice

povodom Dana grada

Poštovane dame i gospodo,

Na dan svečanog otvaranja Gradske kuće 1912. godine, kako nas podseća profesorka Viktorija Aladžić, položen je zavet "... Čak i kada na ova prelepa vrata bude zakucao najskromniji građanin, ne treba to da čini drhtavom rukom već ispunjen sigurnim saznanjem da će iza njih uvek naći dobrog prijatelja...". Vođeni tim načelom, u proteklih godinu dana pokušali smo da budemo u svakom trenutku dostupni građanima, kako bismo zajednički, uvažavajući njihove sugestije, učinili Suboticu boljim mestom za život, gradom koji se razvija i živi u čast svih svojih građana.

Mada primerâ, da Grad nije uvek živeo u čast najzaslužnijih među zaslužnima, na žalost, ne manjka.

Podsetiću da je iz pamćenja grada bio izbrisan i dr Karolj Biro, dugogodišnji gradonačelnik na čiju inicijativu je izgrađena i Gradska kuća, arhitektonski dragulj ne samo Subotice već i Srednje Evrope, kao i Velika terasa, Muzički paviljon, Ženski štrand i Vodotoranj na Paliću.

Ni sedam decenija nakon njegove smrti, ne postoji spomen tabla na kući u kojoj je živeo, ni jedna ulica ne nosi ime gradonačelnika čijih se 16 godina na čelu Grada pamti kao period prosperiteta; iz mnoštva razloga, a jedan od najvažnijih je da od tog vremena, generacije Subotičana identitet grada doživljavaju ne samo kroz karakteristične secesijske konture već i kao kulturu građanskog poštovanja, uljudnosti i pristojnosti.

Učinili smo, da nakon decenija zaborava, dr Karolj Biro gradonačelnik koji je položio zavet da će poštovati svakog građanina, dobije dostojan spomenik u centru grada.

Uvažene dame i gospodo,

Subotica sigurno postoji najmanje 630 godina. Naime, pre okruglo 630 godina naš grad je prvi put spomenut u pisanom dokumentu pod nazivom Zabadka. Ta 1391. godina stoji na levom zidu Velike većnice Gradske kuće, a preko puta 1991., godina kada je ova velelepna prostorija obnovljena. Pored 1391. značajna je i 1779. godina jer je na današnji dan pre 242 godine kraljica Marija Terezija dodelila dotadašnjoj privilegovanoj komorskoj varoši Sent Marija status i privilegiju slobodnog, kraljevskog grada i kraljevsko ime - Maria Theresiopolis.

Subotičane različitih životopisa, zanimanja i porekla, koji su u identitet Subotice zauvek ugradili kulturu zajedničkog života upisanu u prve redove Povelje o dodeli statusa slobodnog i kraljevski privilegovanog grada iz već spomenute 1779. godine - da je “sloga zajedničkog građanskog življenja”.. “najčvršći oslonac sigurnosti u svakoj državi i omogućuje nadu u razvoj” – povezuje činjenica da su Suboticu upisali u, ne samo lokalne već istorijske registre Srednje Evrope pa i naše civilizacije.

Tako su to činili hroničar naše lokalne istorije Mirko Grlica i čuvar secesijskog nasleđa Bela Duranci, oba dobitnika priznanja Pro urbe, koji su nas napustili u godini između dva Dana grada.

I svi su oni svedočili da nema večnih državnih poredaka, da države nastaju i nestaju, da se ideologije menjaju, samo su njihova postignuća neuništiva. I da je Grad večan. Kao što i prvih 167 godina Narodnog pozorišta svedoči da nema večnih političkih ustrojstava - a pretrajalo je pozorište u 10 različitih državno-političkih oblika – i da su večni samo njegovi korintski stubovi.

Uvažene dame i gospodo,

Zašto, iz viševekovne istorije Subotice, posebno ističemo kraj XIX i početak XX veka?

Dva su razloga:

Prvi, jer je na našoj generaciji političara odgovornost ne samo da obnovimo, već da prevashodno, unapredimo ono što je izgrađeno i započeto upravo u tom istorijskom periodu.

U ovom trenutku to znači da pred nama stoje tri zadatka: zadatak zaštite gradskog jezgra, kao pitanje zaštite i očuvanja istorijskog graditeljskog nasleđa i identiteta grada; razvoj Palića i rad na razvoju infrastrukture mesnih zajednica, bez razlike da li gradskih ili prigradskih.

Naravno, o očuvanju identiteta grada ne možemo govoriti bez poštovanja svih koji ovde žive, a potvrda naših zalaganja jeste i uvođenje bunjevačkog jezika i pisma u ravnopravnu službenu upotrebu.

Vođeni načelom, da sami moramo da stvorimo uslove za život, pokušavamo da rešimo u najmanju ruku višedecenijske probleme, a nesporno, prioritet je investiranje u infrastrukturu.

Infrastrukturni razvoj je imperativ jer ne smemo dozvoliti da na 2 km od Gradske kuće ne postoji kanalizacija, a na nekoliko km vodovod. Pandemija je blokirala i usporila brojne

aktivnosti, ali svakako ćemo nastaviti rad na saniranju lokalnih problema: u toku je izrada Plana razvoja kanalizacione mreže kojim će se napraviti istorijski iskorak u izgradnji mreže u Subotici, na Paliću, u Bajmoku i Čantaviru, dok se u potonja dva naselja planira i izgradnja uređaja za prečišćavanje otpadnih voda.

Nastaviće se radovi na odvođenju atmosferskih voda, popravci kolovoza, proširenju ulica i pripremljeni su projekti za nastavak izgradnje gasovoda u osam mesnih zajednica.

Na Paliću se radi na ostvarenju dva cilja: očuvanju graditeljskog nasleđa i spomenika kulture, na njihovoj rekonstrukciji i namenskom korišćenju, kao i razvijanju turizma, kroz ulaganje u nove, dodatne sadržaje, poput letnjih koncerata u Muzičkom paviljonu i postavljanja panoâ u čast Palićkih olimpijskih igara koje je organizovao Lajoš Vermeš još davne 1880. godine. I kada smo kod sporta: činjenicu da je Subotica grad sportova možemo pripisati ne samo entuzijazmu Lajoša Vermeša već možda što je važnije, njegovoj spremnosti da prenese svoje znanje: njegov učenik je bio Gustav Šimoković, koji će kasnije postati trener Sretena Damjanovića, a on Davora Štefaneka.

130-tu godišnjicu Gradske biblioteke obeležili smo otvaranjem multifunkcionalne i multimedijalne čitaonice, u kojoj će u doglednoj budućnosti posetioci moći da pregledaju bibliotečki materijal i u digitalnom obliku.

Pred nama stoji obnova Katedrale Svete Terezije; obnova zgrade u kojoj se nalazi Učiteljski fakultet na mađarskom jeziku – Subotičanima poznate kao Žuta kuća koja već otkriva svoju lepotu šetačima u Štrosmajerovoj ulici; obezbedili smo sredstva za obnovu fasade, balkona i atlasa Gradske biblioteke, a započeta je i rekonstrukcija rimokatoličke crkve Svetog Petra i Pavla u Bajmoku.

Uvek i u svim vremenima, bez železnice nema razvoja ni modernizacije, pa je nakon vek i po u junu ove godine, potpisan Ugovor o rekonstrukciji i modernizaciji pruge Subotica-Segedin, koja će kao i u vreme kada je građena preobraziti ne samo Suboticu već i region. Za stanovnike Palića, Bačkih Vinograda, pa i Horgoša od značaja je i činjenica da će biti renovirane i stanične zgrade, što ima ne samo praktičnu vrednost, već je i konkretan doprinos u zaštiti vrednog graditeljskog nasleđa. Da podsetim, zgrada železničke stanice na Paliću predstavlja nepokretno kulturno dobro kao spomenik kulture.

A drugi razlog, uvažene dame i gospodo,

zbog kojeg današnje aktivnosti cenimo kroz jednovjekovnu perspektivu, tiče se političke vizije.

A vizija je uvek prostor stvaralačke slobode, razboritosti i odvažnosti: svest da se senka provincijalnog može preskočiti bez straha i predrasuda, uz životnu i naučnu radoznalost i nadasve, duboko uverenje da duh dobrog profesora matematike iz subotičke gimnazije Mihalja Vermeša, čuva svoje učenike gde god da ih odvede potraga za naučnim istinama, pa vodili ti putevi i u Oksford!

Uvažene dame i gospodo,

Kako Dan grada Subotice obeležavamo i dodelom zvanja Počasni građanin i priznanja Pro Urbe dozvolite mi da čestitam dobitnicima i da im zahvalim što svojim radom afirmišu genius loci – dobri duh grada Subotice i doprinose promociji ugleda našeg grada u zemlji i inostranstvu.

Svim našim sugrađanima čestitam Dan grada!